

HELSINGIN HALLINTO-OIKEUDELLE

ASIA:

Muutoksenhaku Espoon kaupunginvaltuuston päätökseen 22.08.2022 § 103 (Ämmässuon tuulivoimala, asemakaavan muutoksen hyväksyminen, alue 640102, 91. kaupunginosa Ämmässuo). Päätöksestä kuulutettu 29.08.2022.

VALITTAJA:

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys — Helsingforstraktens Ornitologiska Förening Tringa ry (rek.nro 116.353). Yhdistyksen tarkoituksena on edistää ja kehittää lintuharrastusta sekä lintujen ja luonnonsuojelua sekä toimia alueensa lintuharrastajien ja tutkijoiden yhdyssiteenä. Yhdistyksen toiminta-alue on Helsinki ja sen ympäristö (Uudenmaan maakunta ennen v. 2011 ml. Sipoo).

PROSESSIOSOITE:

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys — Helsingforstraktens Ornitologiska Förening Tringa ry

Annankatu 29 A 16

00100 Helsinki

puheenjohtaja@tringa.fi

VAATIMUKSET:

Valittaja vaatii Helsingin hallinto-oikeutta kumoamaan Ämmässuon tuulivoimalan asemakaavan muutoksen hyväksymistä koskevan Espoon kaupunginvaltuuston päätöksen.

PERUSTELUT:

Yleistä

Tringa ry on seurannut Ämmässuon tuulivoimalahankkeen etenemistä kaavahankkeen alusta saakka. Pidämme tuulivoiman lisärakentamista tärkeänä, ja uusiutuvan ja kestäväen energian rakentaminen on kannatettava ja välttämätön pyrkimys kestäväen energiantuotannon ja hiilineutraaliustavoitteiden saavuttamisen kannalta. Tuulivoimalat on kuitenkin sijoitettava niin, etteivät ne aiheuta merkittäviä haittavaikutuksia linnustolle. Katsomme, ettei Ämmässuo sovellu tuulivoimatuotantoon sen todennäköisesti merkittävien linnustovaikutusten vuoksi, että tuulivoimalahankkeesta linnustolle aiheutuvia vaikutuksia ei ole arvioitu asianmukaisesti, ja ettei asemakaava perustu maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999, MRL) 9 §:n 1 momentissa tarkoitettuun kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin.

Vaikutusten arvioinnin puutteet

MRL 9.1 §:n nojalla kaavan tulee perustua merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Maankäyttö- ja rakennusasetuksen (895/1999, MRA) 1 §:n nojalla selvitysten tulee antaa riittävät tiedot, jotta voidaan arvioida suunnitelman toteuttamisen merkittävät välittömät ja välilliset vaikutukset mm. kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin (1 §:n 1 momentin 3 kohta).

Riittävään vaikutusten arviointiin perustuen alueiden käytön suunnittelun eräänä tavoitteena on MRL 5 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaisesti luonnon monimuotoisuuden ja muiden luonnonarvojen säilymisen edistäminen. Lisäksi asemakaavan sisältövaatimukseen kuuluu MRL 54 §:n 2 momentin mukaisesti velvollisuus vaalia luonnonympäristöä ja siihen liittyvien erityisten arvojen hävittämisen kieltö. Toisin sanoen selvitysten avulla tuotetun aineiston on oltava riittävää, jotta sen pohjalta voidaan arvioida asemakaavan vaikutuksia asemakaavan sisältövaatimukseen nähden (Mäkelä – Salo 2021).

Puutteet selvityksissä liittyvät tuulivoimarakentamisen suorien vaikutusten eli törmäyskuolleisuuden ja törmäysriskin arviointiin (Ympäristöministeriö 2016) ensisijaisesti alueella liikkuvien loppilintujen ja petojen osalta. Keskeiset puutteet MRL 9.1 §:n ja MRA 1 §:n vaatimukseen nähden ovat

- 1) Riittäviä maastoselvityksiä ei ole tehty
- 2) Törmäysmallinnuksia ja niiden edellyttämiä lentoreittien selvityksiä ei ole tehty
- 3) Selvityksessä esitetty arvio törmäyskuolemien määrästä on harhaanjohtava

Riittävien maastoselvitysten ja törmäysmallinnusten puute

Jotta tuulivoimalaan törmäävien lintujen määrää voidaan luotettavasti arvioida, tulee selvityksessä kerätä maastotöiden avulla riittävän kattava aineisto törmäysriskin mallintamiseksi (Ympäristöministeriö 2016). Tätä varten tulee selvittää alueella liikkuvien loppilintujen ja päiväpetolintujen osalta yksilömäärä päivä-,

viikko-, kuukausi- ja vuositasolla, lentokorkeus, lentoreittien sijoittuminen suhteessa tuulivoimalaan ja sen roottoreihin sekä tieto lentonopeuksista, tuulivoimala-alueen ilmatilassa vietetystä ajasta ja lajeista. Törmäysmallinnus on välttämätön, jotta voidaan arvioida voimalan vaikutukset alueen lintupopulaatioihin. Tuulivoimalahanketta varten ei ole tehty maastonselvityksiä, joista edellä mainitut asiat kävisivät ilmi riittävällä tarkkuudella.

Lintujen lento- ja kaartelureittien havainnointi ja mallintaminen

Tuulivoimalan suurimmat vaikutukset kohdistuvat tuulivoimala-alueella liikkuviin ja kaarteleviin loppilintuihin sekä päiväpetolintuihin. Lokit ja suurikokoiset petolinnut ovat tutkimusten mukaan yleisimmin tuulivoimaloihin törmäviä lintuja. Kyseiset linnut ovat kookkaita, pitkäikäisiä, vähän poikasia tuottavia lajeja, joiden populaatioiden säilymiselle lisäkuolleisuus aiheuttaa uhan. Mikäli uhanalaisen lajin poikastuotto on pieni, syntyvyys ei riitä kompensoimaan kuolleisuutta, vaan kanta pienenee ja lajin häviämisen uhka kasvaa. Varsin pienelläkin lisäkuolleisuudella on täten populaation häviämistä lisäävä vaikutus. Alueella runsaina esiintyvien ja uhanalaisten lajien osalta tulee arvioida törmäyskuolleisuutta esimerkiksi Bandin tasomallin (Band 2012) mukaisesti riittävän maastohavainnoinnin ja törmäysmallinnuksen avulla mahdollisten populaatiovaikutusten arvioimiseksi ja poissulkemiseksi (Tikkanen ym. 2016).

Ämmässuon alue kerää poikkeuksellisen paljon uhanalaisia lokkeja. Pääosa alueen lokeista on vaarantuneiksi (VU) luokiteltuja harmaalokkeja ja merilokkeja sekä erittäin uhanalaisia (EN) naurulokkeja (Lehikoinen ym. 2019): harmaalokin yksilömäärät liikkuvat säännöllisesti tuhansissa linnuissa, ja myös naurulokkeja esiintyy ajoittain yli tuhannen linnun parvia. Alueella liikkuu myös erittäin uhanalaisia selkälokkeja (EN). Harvinaisemmista loppilajeista Ämmässuon jätteenkäsittelykeskuksen alue on aroharmaalokin keskeisiä ruokailukohteita koko Uudellamaalla, ja lajia tavataan alueella vuosittain.

Arviomme mukaan Ämmässuo on Uudenmaan tärkein uhanalaisten loppien esiintymisalue, eikä Uudenmaalla ole toista aluetta, jossa uhanalaisten loppien vuotuinen lentomäärä olisi suurempi kuin Ämmässuolla. Tiira-havaintopalveluun tallennetuista yli 1000 linnun kerääntymiä koskevista harmaalokkihavainnoista vuosina 2018–2022 (n=34) ainoastaan 4 havaintoa on ilmoitettu Ämmässuon alueen ulkopuolelta. Ämmässuon alueen havainnoista yli kolmasosa koskee yli 2000 linnun kerääntymiä, ja enimmillään lintuja on alueelta ilmoitettu 4000 yksilöä. Vuoden 2022 kymmenestä suurimmasta Uudenmaan alueen harmaalokkihavainnosta yhdeksän on Ämmässuon alueelta (suurin parvi 900). Saman aikavälin merilokkihavainnoista kaikki yli 50 linnun kerääntymiä koskevat havainnot (n=29) ovat Ämmässuon alueelta. Yli 1000 linnun kerääntymiä koskevista naurulokkihavainnoista (n=32) Ämmässuolta on ilmoitettu neljä, joista suurin 4007 lintua. Naurulokkien määrä vaihtelee vuosittain paljon, mutta lähijärvien ja -merenlahtien pesivät naurulokit liikkuvat yhä säännöllisesti satojen lintujen parvina ruokailemassa Ämmässuolla (vuoden 2022 suurin parvihavainto 560). Selkälokkien määrät alueella ovat muita loppilajeja pienempiä, mutta alueella liikkuu säännöllisesti kymmenien lintujen parvia, ja vuosina 2018–2022 yli 30 linnun parvia koskevia havainnoita on tallennettu Tiira-palveluun seitsemän.

Havaintojen mukaan lokkeja liikkuu tuulivoimala-alueella suurina joukkoina, ja siirtymät tapahtuvat epäsäännöllisesti ja vaihtelevan suuntaisesti (mm. sekajätetilanteen mukaan). Petolintujen saalistaessa lokit liikkuvat usein hätäisesti suurella nopeudella, jolloin törmäysriski on suuri. Petolintujen osalta suurin törmäysriski kohdistuu alueella säännöllisesti ja ympärivuotisesti esiintyviin kanahaukkaan ja merikotkaan sekä ohimuttavaan muuhun petolintulajistoon. Petolintujen liikkuminen alueella on epämääräistä ja vaihtelevaa, ja riippuu osaltaan saalislintujen lukumäärästä, sijainnista ja liikkeistä. Alueella tapahtuvissa saalistuslennoissa petolinnuilla on suuri riski törmätä voimalan lapoihin. Vaikka petolintujen päämuuttoreittikarttoja on verrattu Ämmässuon alueen sijaintiin, varsinaista petolintujen muuttoselvitystä alueella ei ole tehty. Pidämme todennäköisenä, että alueen kautta voi muuttaa kansallisesti merkittäviä

määriä petolintuja. Esimerkiksi 27.8.2022 hankealueelta itäkaakkoon sijaitsevalta Kauniaisten laskettelurinteeltä havaittiin muuttavana 251 vähentymisen vuoksi erittäin uhanalaista (EN) mehiläishaukkaa, joista suuri osa muutti itä-länsisuuntaisesti. Yksilömäärä on valtakunnallisesti hyvin huomattava – tiedossa ei ole koko Suomesta kuin parikymmentä tätä suurempaa päivittäistä muuttajamäärää.

Lokkilinnut siirtyvät ruokailemaan Ämmäsuon alueelle pääasiassa eteläiseltä sektorilta, joko lähijärviltä (Kirkkonummen Hvitträsk) tai merenlahdelta (Espoonlahti) ja merenlahden kosteikoilta (Suomenoja). Harmaa- ja merilokkiliikenne kulkee enimmäkseen Hvitträskin ja Ämmäsuon välillä, naurulokit siirtyvät alueelle Espoonlahdelta ja Suomenojalta. Linnut joutuvat alueelle siirtyessään ohittamaan tuulivoimalan, eikä selvityksissä ole arvioitu näiden potentiaalisten ohitusten määrää tietyllä aikatasolla (päivää, viikkoa, kuukautta tai vuotta kohti) törmäysmallinnusta varten.

Sekä lokkien että petolintujen lentoreittien selvitys riittävän maastohavainnoinnin avulla on välttämätöntä luotettavan törmäysmallinnuksen arvioimiseksi. Lokkilintujen ja petojen lentoreittejä alueen sisällä ei ole selvitetty MRL 9.1 §:n ja MRA 1 §:n edellyttämällä tavalla.

Törmäyskuolemien arvioitu määrä

Huolimatta siitä, ettei hankkeessa ole tehty riittäviä selvityksiä lintujen esiintymisestä, hankkeessa on esitetty arviot törmäyskuolemien vuosittaisista lukumääristä. Tämä on harhaanjohtavaa, koska riittävää tietopohjaa törmäyskuolemien laskemiseksi esimerkiksi Bandin törmäysmallilla ei ole. Selvityksessä esitettyjä arvioita törmäyskuolemien määrästä ei voi täten hyödyntää hankkeen vaikutusten arvioinnissa. Pidämme selvitykseen arvattua törmäysten lukumäärää huomattavana aliarviona, kun otetaan huomioon alueella päivittäin havaittavien lintujen valtava määrä ja niiden lentokäyttäytyminen.

Selvitys valitusajasta

Espoon kaupunginvaltuuston päätöstä koskeva pöytäkirja on asetettu nähtäville yleiseen tietoverkkoon 29.08.2022. Päätös on saatu tiedoksi sähköisenä viestinä samana päivänä 29.8.2022. Täten valitus on tehty kirjallisena 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain (808/2019) 13 §:n mukaisesti.

Helsingissä syyskuun 28. päivänä 2022

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys – Helsingforstraktens Ornitologiska Förening Tringa ry

Aleksi Mikola

Puheenjohtaja

Lähteet

Band, B., Using a Collision Risk Model to Assess Bird Collision Risks for Offshore Windfarms. Guidance Document 2012.

Lehikoinen, A. – Jukarainen, A. – Mikkola-Roos, M. – Below, A. – Lehtiniemi, T. – Pessa, J. – Rajasärkkä, A. – Rintala, J. – Rusanen, P. – Sirkiä, P. – Tiainen, J. – Valkama, J., Linnut. Teoksessa Hyvärinen, E. – Juslén, A. – Kempainen, E. – Uddström, A. – Liukko, U-M. (toim.), Suomen lajien uhanalaisuus: Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö 2019.

Mäkelä, K. – Salo, P., Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 47/2021.

Tikkanen, H. – Tuohimaa, H. – Kiiski, J., Tuulivoima-alueiden yhteisvaikutukset muuttolinnustoon, Natura-alueisiin sekä suuriin petolintuihin. Ramboll 2016.

Ympäristöministeriö, Linnustovaikutusten arviointi tuulivoimarakentamisessa. Suomen ympäristö 6/2016.

Liitteet

Liite 1. Pöytäkirjaote Espoon kaupunginvaltuuston päätöksestä.

Liite 2. Todistus tiedoksisaantipäivästä.